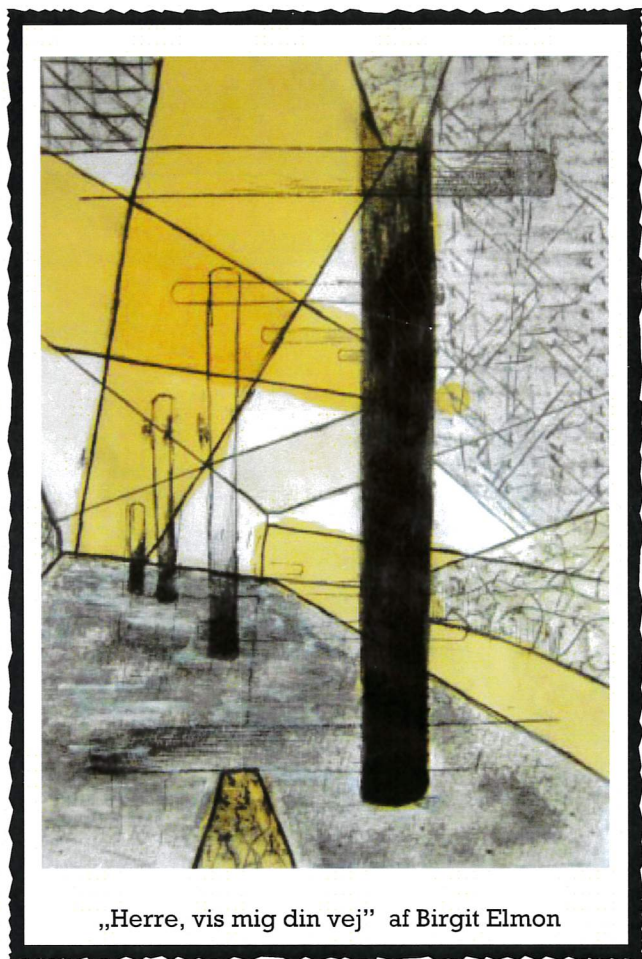
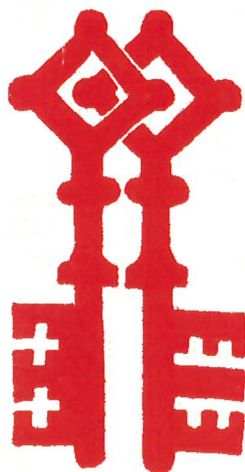
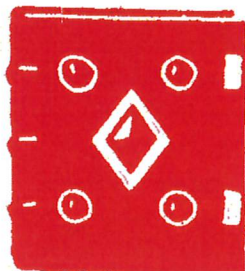

RE-FORMATIO

Meddelelser om kirkelig fornyelse i Danmark

ISSN 0900-8519

„Herre, vis mig din vej” af Birgit Elmon

Pinse 2011

Tankpasseren

Betjening og selvbetjening

AF STEEN SUNESEN, AARHUS

DA JEG VAR BARN på Nørremarken i Vejle, tæt ved bøgeskov og stadion, fostrede Vejle Boldklub store helte som Allan Simonsen, Johnny Hansen og Ulrik le Fevre, ham med husmandsfinten og et fantastisk mål for Borussia Mönchengladbach i 1971. Det blev kåret som Tor des Jahres i Bundesligaen. Han udnyttede sin sikre boldbehandling til to gange at jonglere med bolden i modstandernes straffesparksfelt, mens han var omgivet af forsvarsspillere. Først jonglerede le Fevre væk fra målet, dernæst på tværs af banen, og til sidst lavede han en vinkelret drejning og skød på mål. Det var tider og inspiration til andre på Nørremarken som Troels Rasmussen (landsholdsmålmand) og en John Sivebæk (Manchester United). Det år, hvor de to tog afgangsprøve fra skolen, vandt eleverne over lærerne, der talte andre kendte old boys med VB-blod i årerne. Talenterne blomstrede. Det var et godt kvarter at vokse op i. På hver ledig græsplet, blev der spillet bold. Man anede muligheder. Amatørbold udviklede sig til prof-bold.

Nu er der bygget ældreboliger på de ledige græspletter. Det er også godt, for børn må jo heller ikke længere gå på opdagelse og klatre i træer eller fange haletudser i mosen. De fragtes i institution så tidligt som muligt, og må lære at udfolde sig under konstant supervision og stordrift. Det var et sidespring...

I det fantastiske kvarter, hvor jeg voksede op, var der en bager, en slagter, en købmand, ja, faktisk, flere købmænd og nok en bager, og en frisør og en frisør, et lille posthus — alt indenfor gåafstand. Og man kunne få lov til at gå ærinder.

En seddel med hjemmefra til købmanden, og så hentede købmanden, hvad der stod på sedlen, eller også fandt han noget, der var lige så godt eller bedre — for købmanden kendte familien, han kendte de andre familier, og vidste god besked med, hvem der plejede omgang med hvem. Jensen hed købmanden, der var tættest på. Han betjente os, og han betjente os med det, han havde i butikken og ude på lageret og med det, han efter sin mangeårige erfaring kunne se

vi havde mest brug for. Vi betjente ikke os selv. Han betjente os. I nogenlunde samme periode som amatørbold blev til prof-bold, til stordrift, og de lokale helte ikke længere var lokale, men kom alle mulige andre steder fra, blev købmandsbetjening til supermarkedets selvbetjening. Samme trend, blot et andet område. Smart, hurtigt, effektivt og en kende fremmedgørende. Betjening blev til selvbetjening. Købmanden blev en indkøbskæde. Kan man have et personligt forhold til en indkøbskæde?

Filmelskere genkender uden vanskelighed en de utallige scener fra støvede amerikanske landeveje. Ude i midten af ingenting forlader en tankpasser middagshedens skygge. Bilisten ruller vinduet ned, og siger det eneste nødvendige: "Fyld den op". Han gør det, og hvis bilisten ikke er skurk, får han også sin betaling. Men tankpassere er jo ikke rentable i en moderne digital chip-verden. Tankpasseren forsvandt. Bilisten kunne selv. Mange steder i dag, er tanken helt væk, der er blot en påfyldningsstation, med et prisskilt, der kan fjernstyres fra hovedkontoret. Kan man have et personligt forhold til en automat?

Apoteket, måske den sidste betjeningsbastion, får færre og færre pilletrillere i baglokalet. Medicinen er blevet industriel standardvare. Folket kan forsyne sig, som de lyster i håndkøbsafdelingen. Standardvarer til standardmennesker. Til en vis grænse. For noget er på recept. Der er en grænse for, hvor meget de syge kan betjene sig selv. Heldigvis. For selv om man kender sig selv godt, så er det ikke dermed givet, at man kan diagnosticere sig selv godt nok og dermed vide, hvilken medicin, der i den givne situation er den bedste. Derfor går vi til lægen. Vi formoder, at lægen har tilstrækkelig generel indsigt i anatomi, sygdom og medicin, så han kan foreskrive det bedste i vor specielle situation eller henviser til en kyndigere. Vi går ikke til lægen på grund af et alment ubehag, nogle gør måske for at få et alment helbredstjek, men i langt de fleste tilfælde, så kommer vi jo med en konkret smerte, et konkret problem og for at få hjælp i den situation.

På langt de fleste områder er betjening blevet til selvbetjening. Vi kan selv. Vi skal selv. Også når vi hverken kan eller har lyst. På det seneste ser det dog ud til, at betjening er på vej tilbage på udvalgte tankstationer, selvsagt mod en betaling, man får jo en ydelse. Tænk, hvis vi kunne knytte til ved denne tanke og vinde klarhed over, hvad vi i selvbetjeningens ulidelige tidsalder kan tjene de søgende, de famlende, de selvsikre med. Man kan ikke have et personligt forhold til en indkøbskæde, en automat, men man kan til sin nabo og til sin præst. Frelsen skal rækkes. Derfor har vi et embede, messer og nådemidler. □

I frelsens fællesskab

Den højkirkelige bevægelse har gennem årene haft mange vidner om Kristi kirkes herlighed og rigdom over al forstand. En af dem var præst i Lyngby. En pinsedag for mange år siden prædikede han om frelsens fællesskab.

AF OLAF LUND PALLESEN (†)

Pinsedagens evangelium fra Jesu tale skærtorsdag aften.

Jesus sagde til disciplene: »Om nogen elsker mig, vil han holde fast ved mit ord; og min Fader skal elske ham, og vi skal komme til ham og tage bolig hos ham. Den, som ikke elsker mig, holder ikke fast ved mine ord; og det ord, I hører, er ikke mit, men Faderens, som har sendt mig.

Dette har jeg talt til jer, mens jeg endnu var hos jer. Men Talsmanden, Helligånden, som Faderen vil sende i mit navn, han skal lære jer alle ting og minde jer om alt, hvad jeg har sagt jer. Fred efterlader jeg jer, min fred giver jeg jer; jeg giver jer ikke, som verden giver. Jeres hjerte forfærdes ikke og være ikke modløst! I hørte, at jeg sagde til jer: »Jeg går bort, og jeg kommer til jer igen.« Hvis I elskede mig, ville I glæde jer over, at jeg går til Faderen; thi Faderen er større end jeg. Og nu har jeg sagt jer det, før det sker, for at I skal tro, når det er sket. Jeg skal ikke længere tale meget med jer; thi verdens fyrste kommer, og i mig er der intet, som hører ham til; men for at verden skal kende, at jeg elsker Faderen og gør således, som Faderen har befalet mig: så stå nu op, lad os gå herfra!«

Joh 14,23 - 31

V I ER TIL FØDSELSDAGSFEST i dag. Ikke for et menneske, men for et samfund, et fællesskab mellem mennesker i livsforbindelse med Gud.

Fødselsdagsbarnet er den hellige, almindelige kirke; den vi i trosbekendelsen bekender vor tro på og tillid til.

Den kristne kirke på jorden er blevet til som svar på bøn: Jesu Kristi ypperstepræstelige bøn til den evige Fader. Den er et udslag af, at Han, det Guds lam, der bar al verdens synder, tillige er evighedskongen, der værner sit rige på jorden og lovgiver enevældigt for sit folk.

Det er ikke tilfældigt, at han netop skærtorsdag aften, lige før han gav sit liv, talte de ord, der er pinsetekst for os. For i dette offer lå nyskabelsens kræfter gemt, der alene kan frigøre os fra synd og død, fra den verden, vi kender om os og i os, og under hvis jernhårde lov vi kun høster syndens og dødens bitre frugter. Kun den Guds kærlighed, der giver sig selv helt til os, fratager os både retten og lysten til at være os selv nok — og tager os derved til fange under livets ånds lov.

Vi er ikke kun samlede for at fejre fødselsdagsfest for en, der nu er blevet et år ældre, — så at festen derfor også måtte have karakter af vemod. Men vi fejrer den kirke, som stadig vokser og fornyer sig, til Kristi syn-

lige komme i herlighed kroner dens livsløb med uvisnelig krans, fordi den er Helligåndens bolig.

Som en levende organisme er den født til verden på den første kristne pinsedag. Og den lever i bedste velgående trods alle anslag fra mennesker og fra mørkets magter, fordi dens inderste hemmelighed og livskraft er Jesus Kristus selv, hengivet for vore synder og oprejst til vor retfærdighed.

Som ethvert andet levende væsen sammenholdes og opretholdes den af et livsprincip, en ånd, der gør, at alt i den ret kan tjene til dens trivsel, vækst og fremgang.

I ånden kommer Gud selv til os i Jesu Kristi navn og tager bolig hos os. Helligånden lukker Guds verden, Guds gerninger op for os, — lærer os at kende dem efter deres egentlige indhold, gør dem levende, så de taler til støvets børn og nedstiger i hytter af jord; — så vi „ser“ Sønnen, den levende og opstandne, efter at verden har tabt ham af syne; — ser ham sådan, at vi ikke vinder alt, men taber alt til ham — og netop derfor får livet, ikke som en krampagtig fastholdt besiddelse, men som en hjertets glæde at dele ud af.

Derfor er kirkens sande liv Kristi eget liv, som ånden vil levendegøre for os, så det bliver livskraft i os, så at vi, der altid kæmper for at bevare livet for os selv — og derfor får dø-

den i stedet — ser ind i det dyb af kærlighed, hvor livet gives os for intet og derfor skal leves ved at gives af os for intet, ved at sættes ind i ansvar og risiko og offer.

Ånden er ikke henrykkelsens klarhed; men gudsordets tiltale til mig, hvorved jeg bliver til som et rigtigt menneske, Gud giver ansvar og værdi i Kristus, og hvorunder jeg bliver en lydhør og seende for en verden, der er større end min egen. En verden, der også rummer de andre som levende og evigt værdifulde mennesker; en verden, hvis grænser ikke falder sammen med mine, og hvis lys ikke slukkes af døden.

At leve i kirken betyder at være hjemme i den frelsens ark, der bærer os hjem, fordi den ikke kun er vor; men også åndens bolig, hvor vi kan bede og lade os fylde på ny af kraften fra det høje, hver gang vi misbrugte og ødelagde det liv, Gud hver dag giver os, — og bildte os ind, var vort eget.

Overalt, hvor livet leves, finder livsfornyelse sted. Vi ser det i naturen; vi oplever det i menneskeverden og i vort eget liv. Men, hvor vi således kan se det, er det, som om kraft indblæses i det gamle for endnu en stund at holde det i live, til døden sejrer til sidst.

Helligånden betyder ikke krafttilskud; men helt ny og fremmed kraft.

Til menigheden i Rom skriver apostelen Paulus: „Livets ånds lov frigjorde mig i Kristus fra syndens og dødens lov.” Det er Pauli vidnesbyrd om pinse, således som også de andre apostle tidligere havde oplevet det. En ny verden er brudt ind i den gamle på en sådan måde, at mennesker, trods fastholdte i det gamle, dog kan leve således i det, at alt er blevet nyt.

Det var jo en såre besynderlig ting, at en lille flok ængstede, frygtsomme og adspredte disciple pludselig stod frem og som med een mund vidnede om deres afhængighed i liv og død af ham, hvem jøderne havde korsfæstet som gudsbespotter, og hvis skæbne de tidligere havde været rædselsslagne for at komme til at dele. De havde oplevet livsfornyelsen, pinsens under, var sig bevidste som borgere i et rige, der aldrig kunne røkes, og var af den grund ligeglade med, hvilke følger deres vidnesbyrd i verden ville få for dem selv.

Ånden havde netop ikke fulgt den almindelige livsfornyelses lov med at blæse nyt liv i det gamle. Han havde uden videre dømt og kasseret alt det gamle. Det var derfor, de var så stærke, som de var. Fordi intet af deres eget due; men det, Jesus Kristus havde gjort og givet, var stort og stærkt nok til at overvinde alle vanskeligheder og bevare dem gennem alle farer. For det var jo ikke dette, at de nu skulle begynde forfra med

deres eget. Det var ikke deres dygtighed, viden, godhed og fromhed, deres store tro og stærke vilje; men det var uden videre Kristus alene — for dem, med dem og i dem.

Det mærkelige ved det hele er jo, at dette liv, Kristuslivet, på een gang er noget over os og uden for os — og samtidig noget, der på det nøjeste kommer os alle ved. Kristus lever aldrig sit liv for sig selv; men altid for Gud og os. Det er ganske enkelt Guds gave til os — også i dag. En gave, som vi kan vælge eller vrage, tage imod eller forkaste, men hverken gøre større eller mindre ved noget som helst af vort eget, det være sig spot eller fromhed. Denne gave står i fuldkommen, uantastelig væld — for at blive brugt eller forkastet af dig. Den er et liv, som du hverken kan ødelægge eller formøble, men kun forkaste eller åbne dig for; for det er Kristi eget fuldkomne og fyldestgørende liv, som du ikke således kan gøre til dit, at du kan skalte og valte med det, som du vil, — og end mindre gøre dig til af, som om du derved kunne blive noget frem for de andre, for hvem det liv også er bestemt, og til hvem det også er tilbudt for at gennemleves i hver enkelt individualitet.

Derfor er pinse en underlig livsfornyelse, på een gang så radikalt historisk, givet os i den hellige dåb, og samtidig noget, vi stadig må bede

om, for den privilegerer ingen med nogen forret. I os selv er vi alle lige langt fra den, — og den kommer os alle lige nær i egentlig forstand.

Den er hverken specielt for de særlig fromme eller for de særlig ugudelige. Den er simpelt hen for mennesket under syndens og dødens lov. Og det er jo netop mennesket, således som vi kender det, ethvert menneske. Mennesket, der lever uden Gud og næste i verden. Og kun, hvor åndens gave modtages — både een gang for alle og stadig på ny — bliver mennesket — igen — et rigtigt menneske i Kristus. Der bliver også kirkens sande menneskelige fællesskab til, for ånden kasserer alt vort eget, alt det, vi er så glade for, og giver os i stedet Jesus Kristus, Gud og mand, som vort liv i tid og evighed.

Hvor dette åndens vidnesbyrd om Ham trænger igennem, sker livsfornyelsen, nyskabelsen. Der bliver det pinse i dag som for de mange hundrede år siden. Det er livets ånds lov, at vort — d.v.s. det, vi har gjort til vort — må dødes, fordi det hører til på dødens side; og det, som er af Kristus, må leve, så „det ikke længer er mig, der lever; men Kristus i mig”. Og når han vil give os det, må ånden rydde grunden, så der kan bygges ret.

Under Gudsordets tugt og trøst og de hellige sakramenters gerning til

vor frelse skal vi stadig fastholdes på vejen til livet. Vi skal leve vort liv i kirken. I det fællesskab mellem Gud og mennesker, der formidles ved Kristi evige offer til Faderen, — og som kommer til udtryk i den tilbodelsens, taksigelsens og tjenestens kult, der er kristenlivets væsen i kirken og i verden.

Jo højere et levende væsen står på den biologiske rangstige, des mere specialiseret og nuanceret er det opbygget. Guds kirke på jorden kan i det ydre tage mange skikkelser; men er dog altid af samme væsen og indre struktur.

Guds kirke på jorden kan føje sig på mange måder efter folkenes art og tankesæt; men er dog ubøjelig i det væsentlige. Den hører jo — i modsætning til denne verdens riger — evigheden til og går ikke sin undergang, men sin forklarede ophøjelse i møde. For ligesom Kristus skal komme igen i herlighed, skal også hans kirke iklædes den bryllupsdragt, som skal vise for alle, hvor den hører til, og hvad meningen med dens liv og forventning har været.

Som en moder sørger for sit barn, sørger Kristus for sin kirke, for at hans folk ikke skal drives hid og did af alle mulige lærdomme og vildfarelser, men må opholdes og bevares i den sande og sunde tro. Derfor er hans ånd også sandhedens ånd, der ikke meddeler leksikalsk udformet

livsanskuelse; men holder os fast ved Ham, der som levende og handlende person stadigvæk er sandheden, og ligesom alt i en sund organisme arbejder med på at bevare legemets liv, således vil også Kristus ved sin ånd sørge for, at alle de enkelte led hjælper til at knytte og holde det hele sammen efter den nådegave, der er tilmålt hver enkelt del.

„Med lov skal man land bygge,” hedder det. Kirken bygges også på lov. Ikke i betydningen ydre tvang; men åndens indre drivkraft. Og den er let at kende. Helligånden er altid Kristi ånd. Han afslører Kristi herlighed for os og indskriver hans kærligheds lov i vore hjerter. Man kan ikke elske under befalingens tvang; men kun lade sig fylde af den Guds kærlighed, der er ufortjent og grundløs, og som derfor skaber liv af døde.

Kirken er vor moder. Den har genfødt os i den hellige dåb til nyt og evigt liv og opfostrer os kærligt dertil.

Kirken er vort hjem. Kirken tager altid kærligt imod os, når vi vildførte vender tilbage, med tilgivelsens og barmhjertighedens ord fra Gud; og den lader os tage sæde ved det bord, hvor rejsekosten gives til enhver søn eller datter, der ikke kun skal være på vej mod døden; men også på pilgrimsfærd med hele Guds folk mod livets forjættede land.

Derfor er kirken også vor arbejdsgiver i et virke, der på een gang er øjeblikkravet lydigt og samtidig dog aldrig taber evigheds målet af syne.

Taknemligheden bør aldrig dø, og taksigelsen aldrig forstumme for, hvad Gud har givet os i Kristus og dermed også i sin hellige, almindelige kirke, bag hvis skærmende mure også vi i Jesu navn tør byde død og djævel trods og som dødelige dog fejre evigt livs fest med glæde.

„Thi af Herrens hånd er al vor frelse.” Amen.

Mel.: Kommer, sjæle, dyrekøbte

1 Var I ikke galilæer!
Kaldte Eder farisæer
ej med hån ulærde mænd,
I, som bragte først på tale
ham, som lå i dødens dvale,
men stod herlig op igen!

2 Jødelands apostelskare!
Hvad i verden kan forklare
kraften i dit gamle ord,
som endnu gør underværker,
har til stolte mindesmærker
kirker alle trindt på jord!

3 Ja, hvor kan, skønt sproget døde,
Eders ord på tunger gløde,
trods vid og blok og bål!
Hvor kan Eders ånd i Norden,
i hver stad og vrå på jorden,
tale folkets modersmål!

4 Påskemorgen, pinsedagen,
ikkun de forklarer sagen,
gav jer alle tungers Ånd:
Ånden, som kan alt udvirke,
som i Jesu Kristi kirke
løser alle tungebånd.

5 Ikke jer det er, som tale,
siger han, som kan befale,
men det er min Faders Ånd;
derfor, skønt I tidlig døde,
Eders tale evig gløde,
smelter alle sjælens bånd.

6 Sandelig, det var Guds finger,
som gav bruden ørnevinger,
midt i ørken hus og gård,
som gav korsets ord fra Østen
sangerstemmen, kæmperøsten
her hos os i tusind år.

7 Derfor gløder vore tunger,
derfor sødt det i os sjunger,
når vi priser Jesu navn,
og vor sjæl i kirkeordet,
smeltende ved nådebordet,
synker sødt i Jesu favn.

8 Modersmålet dybt sig bøjer,
let og liflig det sig føjer
efter Herrens tankegang:
yndigt selv, men blødt derefter,
låner ånd og ild og kræfter
det af Sions heltesang.

Grundtvig 1836 og 1850

Ignatios af Antiokia

„Så skal I blive et kærlighedens kor og lovsynge i Faderen i Kristus Jesus, for at Gud fandt biskoppen over Syrien værdig til at sendes fra solens opgang til dens nedgang.“

FRA PETER HALLDORFS „DET FÆDRENE OPHAV“

FORLAGET AROS udgav i 2002 en dansk oversættelse af Peter Halldorfs bog om 21 kirkefædre under titlen: „Det fædrene ophav.“

Den henleder opmærksomheden på at der var ægte kristendom til mellem Paulus og Luther, noget mager luthersk teologi i det 20. århundrede tenderede til at overse. Ved at læse kirkefædrene eller ved at læse om dem, kan man få lukket op for en større verden. Bogens titel angiver på én gang en sammenhæng, som er god at vedkende sig, og giver plads til, at vi selv skal forvalte arven, skriver Niels Thomsen, tidligere rektor på Præstehøjskolen.

Klipet fra bogen bringes med tilladelse fra forlaget. God læselyst. For første gang — eller igen.

Ignatios af Antiokia (30-107)

Da den unge og uforfærdede kristendom sprængte de første barrierer, nåede ud over Jerusalem og Antiokia, kom til Athen og Rom og banede sig vej mod Spanien og England, mødte den en verden, hvor intet monopolkrav gjaldt. Her troede alle på Gud. Eller på guderne.

Det var i en multikulturel og multireligiøs verden, den kristne beken-delse blev formet. Hen over heden-ske altre og kultsteder indhyllt i røgelse blæste den gudsvind, som de kristne kaldte *Helligånden*. I konkurrence med filosofernes dybsindige spekulationer, gnostikernes hyper-åndelighed, romersk kejserkult og antikke mysteriekulter vokser den bevægelse, hvis budbringere er vidner: „Det, som vi har set med vore øjne, det, som vi betragtede og vore hænder rørte ved, det er vores ærin-

de.“ Den kristne tro på Jesus af Nazaret, gudsrunden, født og ikke skabt, korsfæstet og opstået fra de døde på tredjedagen, er både pågående og forargelig. Vidnesbyrdet om den ene Gud i tre personer — Fader, Søn og Helligånd — udfordrer alle gängse forestillinger, både jødiske og græske.

Historien om den kristne kirke er beretningen om dens vidner (martyrer). Ordet kommer af det græske *martyrein*: en, som ser noget og fortæller det videre til andre; en, som har fået sine øjne åbnet og derfor ikke kan lade være med at fortælle om, hvad han eller hun har set.

At være vidne koster. Det er ingen tilfældighed, at dette ord i den kristne historie umiddelbart blev forbundet med død og offer. Ordet blev efterhånden reserveret til dem, der gav livet for deres tro. Martyren var vidnet *par excellence*. Alle kristne vidnede gennem deres død med Kristus i dåben. Men det var dem, som vidnede gennem deres fysiske og konkrete død, som talte med størst troværdighed. Tertullians berømte ord om martyrer-nes blod som kirkens udsæd skulle snart sandes.

DEN FØRSTE BØLGE af kristendommens tilstedeværelse uden for Jerusalem udløstes af mordet på Stefanus, urkirkens første martyr. Steningen uden for Jerusalems bymur blev optakten til en voldsom forfølgelse, som tvang mange kristne bort fra deres hjem. Men de lod sig hverken skræmme til tavshed eller lydighed. Som flygtninge fortsatte de med at sprede deres vidnesbyrd om Jesus og opstandelsen. Det var sådan Antiokia ved floden Orontes i det nordlige Syrien, det nuværende sydlige Tyrkiet, fik sin plads på det kristne verdenskort.

Spredt af forfølgelsens stormvind henvendte de kristne sig til at begynde med kun til jøderne med deres vidnesbyrd. Men da nogle græsktalende disciple kom til Antiokia, indledte de også samtale med grækerne. Det var her, man begyndte at kalde tilhængerne til Jesus af Nazaret for „kristne“. Her skete sandsynligvis også udskiftning af sprogdragt fra aramæisk, det sprog, som Jesus talte, til græsk, Det Nye Testaments sprog.

Dermed fødtes den første kosmopolitiske menighed i en af Romerrigets vigtigste byer. Antiokia har på denne tid haft over en kvart million indbyggere. I størrelse og betydning blev den kun overgået af Rom og Alexandria. Som mødested mellem øst og vest havde

Antiokia i flere hundrede år været en religiøs og kulturel smeltedigel, hvor orientalsk og europæisk kultur blev blandet. Befolkningen bestod for en stor del af grækere, syrerere og jøder, nationaliteter, som kom til at befolke den hurtigt voksende antiokiske kirke.

Da rygtet om, at den kristne tro havde fået fæste i Antiokia, nåede Jerusalem, sendte apostlene Barnabas dertil. Han skulle snart blive sjælesørger og følgesvend til den nyomvendte Saulus fra Tarsus. I løbet af nogle årtier blev en af lederne af den første forfølgelse vendt mod de kristne kendt i hele verden som Paulus, urkirkens dygtigste teolog og mest frimodige vidne. Lige så hensynsløs, som han havde været i sin forfølgelse af de kristne, lige så lidenskabelig blev han i sin anstrengelse for at forkynde Kristus til tro og efterfølgelse. Et livsprojekt, som skulle kronas med martyriet.

Da Barnabas har fået kontakt med Paulus, tager han ham med sig til menigheden i Antiokia, hvor de begge har deres åndelige hjemsted. Med Antiokia som base indleder Paulus nogle år senere, til at begynde med sammen med Barnabas, den serie missionsrejser, som kom til at forvandle den jødiske Jesus-tro til en verdensreligion. Mens Jerusalem havde været den

kristne menigheds fødested, blev Antiokia porten mod den store verden.

OMKRING ÅR 70, kun nogle få år efter Paulus' martyrdød, får kirken i Antiokia en ny menighedsleder, Ignatios. Han er den vigtigste skikkelse i den gruppe, som kaldes „de apostolske fædre” — urkirkens mest betydelige åndelige ledere og forfattere i generationen efter apostlene. De havde selv været elever af apostlene eller deres fortrolige og stod dermed i umiddelbar forbindelse med det urkristne miljø.

Ignatios er den første af kirkefædrene. Uden at lægge til eller trække fra overleverede han arven fra apostlene. I sin person forener han mange af de træk, som kom til at blive kendetegnende for kirkefædrene i de følgende århundreder. Ignatios er både præst og teolog — begge dele med samme selvfølgelighed. Han tager kampen op mod begyndende udglidning i synet på Jesus. Han værner med sit liv om kirkens enhed og belønnes til sidst med martyriet. „Fast som en ambolt under hammeren”, for at anvende et af hans egne udtryk, stræber han mod dette ene: at være en trofast discipel af Jesus.

Ignatios har efterladt den ældste samling af breve uden for Det Nye

Testamente. Det er frem for alt gennem disse breve, vi kender ham. Syv breve fra hans hånd, skrevet under en rejse i fangenskab, udgør et gribende dokument fra en tid, hvor det at bekende sig som kristen gjaldt liv og død. I kejser Trajans regeringstid (98-117) blev Ignatios dømt til at blive kastet for de vilde dyr og blev ført fra Antiokia til Rom. Bevogtet af ti soldater — som Ignatios kalder leoparder — rejser Ignatios gennem Lilleasien og Grækenland mod Adriaterhavets kyst og videre med skib til Italien. Undervejs tillades han at besøge eller tage imod besøg fra de kristne byer, han passerer. På rejsen skriver han breve til menighederne og deres ledere. Fem af brevene er skrevet til netop de menigheder i Lilleasien, som sendte repræsentanter for at møde ham, da han rejste forbi deres område: Efesus, Magnesien, Tralles, Filadelfia og Smyrna. Det indholdsmæssigt mest udfordrende er adresseret til Rom, som han er på vej til. Et andet er til Polykarp, biskopkollegaen i Smyrna.

Ignatios' syv breve har store ligheder med de nytestamentlige breve, i særdeleshed med Paulus' breve. Forfatterens fortrolighed med den øvrige apostolske litteratur er tydelig. Han citerer og knytter til ved Matthæus og Johannes, Apost-

lenes Gerninger og Johannes' Åbenbaring. Frem for alt vidner brevene om, at den første kærlighed og entusiasme langt fra er kølnet, da den kristne bevægelse står foran sit første århundredeskifte.

BREVENE fra Ignatios' pen er interessante ud fra to aspekter. Dels giver de et stærkt og bemærkelsesværdigt indblik i de kristnes forhold til martyriet i urkirken. Dels behandler de synet på embede og lederskab på denne tid.

Ignatios sammenligner sine lænker med „åndelige perler”. Martyriet skildres som en kroning, den sikreste vej til foreningen med Gud. Paulus' ord om at „dele Kristi lidelse” og „blive ligesom ham i en død som hans” er for Ignatios langt mere end sublime metaforer. Han appellerer til de kristne i Rom om at afstå fra alle forsøg på at få dommen over ham annulleret. „I må ikke hindre mig i at blive et offer til Gud, når alteret allerede er beredt. Lad mig blive vilddyrenes føde, så jeg gennem dem når frem til Gud. Jeg er Guds hvede, og gennem vilddyrenes tænder bliver jeg malet, så jeg kan fremstå som et rent Kristi brød.”

Kejser Neros brutale kampagne mod de kristne i år 64, hvor han gjorde dem til syndebugke for den

store brand i Rom, havde udløst den første store bølge af trakasserier fra Romermagtens side. Den romerske historieskriver Tacitus har givet en indgående skildring af denne grumme forfølgelse og af grunden til, at de kristne blev straffet. „Fjender af menneskeheden” kalder han både jøder og kristne og afslører sig som både antisemit og antikristen. „Man nøjedes først med at straffe dem, der bekendte (sig som kristne), men ved hjælp af deres oplysninger kunne man efterhånden arrestere mange mennesker og dømme dem (til døden), ikke så meget for anklagen om at have anrettet mordbrand som for had mod menneskeheden. Man gjorde henrettelserne til underholdning. Man syede de dømte ind i dyrepelse og lod hunde sønderrive dem, eller man korsfæstede dem og satte ild til dem, så de efter mørkets frembrud fungerede som belysning. Nero åbnede sine parker for dette sceneri, og han inviterede også til cirkusforestilling, hvor han selv optrådte som en af folket, udklædt som kusk på en kapløbsvogn. På denne måde begyndte man at synes, det var synd for disse forbrydere, som virkelig fortjente lovens strengeste straf.”

Selvom forfølgelserne ikke foregik uafbrudt gennem de første århundreder, begyndte de kristne snart at

omtale martyriet den „den anden dåb” — blod-dåben, som havde højere rang end vanddåben. Martyrerne fik en særstilling i oldkirken. Man højtideligholdt deres dødsdage, og over deres grave blev de nye kirker opført. Ingen ære var større end at få lov til at give sit liv for den elskede; ingen handling vidnede stærkere om den kristne tros realitet. I den ånd beder Ignatios sine venner om at „lokke for vilddyrene, så de bliver min grav og ikke lader noget tilbage af min krop.” På rejsen mod døden ser han fremad: „Fødselstimen ligger foran mig.”

Forherligelsen af martyriet i oldkirken antog til tider tvivlsomme former. Den kristne vej er smal i alle henseender. Men med udsigt fra vores mere komfortable kultursammenhæng er det klogt at udvise en vis forstående tilbageholdenhed i bedømmelsen af fænomenet. I en kirke, hvor faste overbevisninger relativiseres, og trossandheder sælges til spotpris, er martyrerne kristendom både fremmedartet og fjern. Vi afviser dens udfordring ved at psykologisere martyrerne: de var drevet af deres omverden til dødslængsel og fanatisme.

IGNATIOS, ANTIOKIAS anden biskop, er en af den unge kirkes mest strålende personligheder. Hans syv breve giver ikke bare et unikt indblik i de kristne menigheters indre liv i tiden før overgangen til det andet århundrede, de åbner døren på klem til en åndelig leders inderste i den unge kirke.

Ignatios' pen løber let, når han deler sin bekymring og glæde med menighederne. Sproget er friskt og umiddelbart. Billederne er originale og blodfyldte, tilsyneladende født af øjeblikkets inspiration. Der er ingen beregnende bagtanke, ingen indretning efter tidsånden. Gennem alle brevene mærker vi en stærk duft af virkelighed. Der er ingen fare for at gå vild i abstrakte ideers tåge. Det er inkarneret kristendom, vi møder. En kropslig tro, svedende efter den gode kamp, badet i tårer, brusende af lovsang.

Det er som vidne om den udelte tros kraft, Ignatios skriver mest inciterende og inspirerende, men det er som lederskabsteolog, han har haft størst betydning i kirkens historie. Hovedtemaet i hans breve er ikke martyriet, men biskoppens stilling i menigheden.

Troen var i urkirken uadskilleligt forbundet med det kristne fællesskab, og dette fællesskab med andre troende var stærkt forpligtende. „Kristendom” som en frit svævende

størrelse, som den enkelte kunne gribe og give sin egen tolkning, var endnu ikke en mulig opfattelse. Overført til vores tid prædiker Ignatios det meget utidssvarende budskab: *hvis nogen elsker Gud, elsker han også biskoppen!*

Ignatios af Antiokia er arkitekt for det tredelte embede. Han er den første, som i skrift fastlægger en tydelig struktur for, hvordan menigheden bør ledes af biskop, presbytere og diakoner. De tre funktioner er hos Ignatios klart adskilte og står i et hierarkisk forhold til hinanden. Hierarkin — „den hellige orden”, som det betyder på græsk, var en beskyttelse mod anarki.

I sit brev til efeserne skriver Ignatios: „Derfor bør I vandre efter biskoppens vilje, hvilket I også gør, thi ethvert presbyterium er forbundet med biskoppen som strengene på en citar.” I brevet til menigheden i Magnesien, en by i nærheden af Efesus, nævnes både biskop, presbytere (ældste) og diakoner samtidig med, at det indbyrdes forhold mellem de tre tjenester præciseres: „Jeg har jo fået æren af at se jer gennem jeres biskop Damas, som er værdig for Gud, de værdige presbytere Bassos og Apollonios og min medtjener, diakonen Zotion. Ham håber jeg at få glæde af, for han underordner sig biskoppen som Guds nåde og presbyteriet som Kristi lov.”

I lang tid blev der sat spørgsmålstegn ved ægtheden af Ignatios' breve, da det blev antaget, at det tredelte embede var af betydelig senere oprindelse. I dag er forskerne enige om, at de syv breve virkelig er forfattet af Ignatios af Antiokia. Dermed står det også klart, at den ledelsesstruktur, som forudsættes i brevene, er af meget tidlig dato.

Selvom Ignatios stærkt bidrager til at give det kirkelige lederskab en ensartet udformning, er han ikke fornyer. De begreber, han anvender – biskop, presbyter og diakon – har deres oprindelse i de nytestamentlige breve. I aposteltiden blev der udviklet en ramme for menighedernes indre liv og ledelse, selvom variationer kunne forekomme fra sted til andet. I Paulus' breve er konturerne løse omkring biskoppens rolle som menighedsleder. De græske begreber episkopos og presbyteros, som i Det Nye Testamente oversættes med henholdsvis „forstander” og „ældste”, glider over i hinanden og synes ofte brugt i flæng om de samme personer. De to funktioner er endnu ikke adskilt, de kan betegne en og samme person, men også et kollektiv, som fungerede sammen, uden at nogen havde en særstilling. Delvis skyldes det sikkert, at apostlene, så længe de levede, udgjorde en indiskutabel autoritet i den samlede kristenhed.

Da apostlene var væk, blev det nødvendigt med et tydeligere lederskab i den lokale menighed. En uklar ansvarsfordeling gjorde menighederne sårbare over for den voksende gruppe af omkringrejsende prædikanter og profeter, som pludselig kunne dukke op et sted og forsøge at gribe ledelsen. „Jeg har fået at vide, at nogen kom til jer på gennemrejse og bragte dårlig lære med sig,” kommenterer Ignatios i sit efeserbrev.

Afstanden i tid mellem Ignatios' breve og de yngste af de nytestamentlige skrifter er kun cirka ti år. Og i de fleste af sine menighedsbreve nævner Ignatios biskoppen ved navn. De første menighedsledere var blevet opfostret af apostlene og garanterede dermed kontinuiteten med den første generation af kristne. Begrebet „apostolsk succession” handler mere om denne kontinuitet end om konkret håndspålæggelse i lige linie tilbage fra apostlene.

Biskoppens eller forstanderens embede var frem for alt et embede, som skulle sikre enheden. For den enkelte kristne gjaldt det om at leve i enhed med sin biskop, hvorved man levede i enhed med Gud – ligesom med de kristne andre steder. Af Ignatios' breve fremgår det, hvor højt den kristne enhed blev vurderet i den tidlige kirke. Ikke bare indadtil i menigheden, men også menighederne imellem var sammenholdet truet i

begyndelsen af det andet århundrede. Menighederne var selvstændige og kunne selv vælge, hvordan de ville indrette sig, men for at bevare det indbyrdes fællesskab mellem dem voksede en praksis frem i forbindelse med udnævnelse af ny biskop. Princippet var, at en ny biskop i en menighed skulle godkendes af mindst tre andre biskopper, som skulle deltage ved selve bispevielsen. Derigennem garanteredes et fællesskab mellem menighederne, og de enkelte menigheder blev forskånet for ledere, som afsondrede dem fra det større kristne fællesskab. Ignatios er for øvrigt den første, hos, hvem vi møder begrebet „kristenhed”, *kristianismos*. Kirken skal være en, ikke bare hvert sted, men i hele verden. Biskoppen var tegnet på dens enhed.

Ignatiosbrevene giver et billede af det, som skabte splittelse i det kristne fællesskab ved 100-tallets begyndelse. Ignatios tager til genmæle mod to tendenser. Den ene er *doketismen*, den afart af kristologien, som indebar, at Kristus ikke blev anset for sandt menneske. Den anden er den religiøse *legalisme*, først og fremmest forfægtet af jødekristne, som ville gøre gammeltestamentlig lov til regel for de kristne.

Intet af dette var nyt. Flere af de nytestamentlige breve er forfattet som kampskrifter mod de samme fronter. Forholdet mellem guddom-

meligt og menneskeligt i Jesu person var et brændende spørgsmål, som striden kom til at stå om i århundreder fremover. Ignatios er ikke i tvivl om sin egen bekendelse: „Der er en eneste læge, kødelig og åndelig, født og ufødt, Gud, som er blevet kød, i døden et virkeligt liv, som er både af Maria og af Gud, som først led og som siden er uden lidelse, Jesus Kristus, vor Herre.”

Langt tidligere end nogen trosbekendelser er nedskrevne, præciserer Ignatios i polemik med doketerne, som hævdede, at Gud hverken kunne lide eller have nogen menneskelig krop, troen på Jesus som Gud og menneske. Om sine modstandere skriver han: „De blander dødelig gift i honningvin.” Og til dem, der hævder andre „kundskaber” end evangeliet: „For mig er kundskaben Jesus Kristus, den urokkelige kundskab er hans kors og død og opstandelse og troen gennem ham.”

Men selvom Ignatios' syv breve har et dogmatisk indhold, er de først og fremmest pastorale i deres karakter. Samtlige breve indledes med en hilsen fra Theoforos – „den, som bærer Gud i sit indre”. Ignatios' pseudonym vidner om en inderlig tro, et åndeligt liv vokset frem af en personlig vandring med Gud, i smerte og glæde.

Biskoppen af Antiokia bragte Kristus helt til Rom. Der nåede han sit

mål, sandsynligvis omkring år 107, og han blev ifølge traditionen den første, som led martyrdøden på Kolosseum. Det berømte amfiteater var blevet indviet år 80 med en hundrede dage lang festival, som farvede arenaen mørkerød: 5.000 dyr blev dræbt, og utallige gladiatorer måtte

sætte livet til i offentlige forestillinger. Her skulle tusindvis af kristne martyrer besegle deres tro i dødens cirkus til tilskuernes makabre underholdning.

Læst

En absolut fremragende bog

AF SOGNEPRÆST RENÉ YDE, VERRAN OG MALM, NORGE

Flemming Baatz Kristensen:

MØDET MELLEMM HIMMEL OG JORD
På vandring gennem gudstjenesten

240 sider, 249,95 kr.
Indbundet. 21 x 21 cm.

Kolon i samarbejde med Lohse

Dette er en absolut fremragende bog.

Undertitlen „På vandring gennem gudstjenesten“ siger faktisk alt om den. Flemming Baatz Kristensen tager os med på en vandring gennem gudstjenesten og han forklarer og

udlægger den for os. Han viser os den røde tråd i højmesse og påpeger muligheder for en sund og bæredygtig fornyelse. Han påpeger desuden, at fornyelse ikke nødvendigvis

er det samme som forandring, men mere en besindelse på, hvad højmesse faktisk indeholder og hvordan man kan gøre dette mere tydeligt. Han kommer indvendingerne mod højmesse i møde på en god og sober måde og ønsker at vise os, hvilke værdier højmesse rummer.

Dette er ikke en lærebog i gudstjenestens historie. Flemming Baatz Kristensen tager sit udgangspunkt i højmesse sådan som den er i den danske kirke i dag og sådan som den fejres ved de gudstjenester, som han leder i Sct. Pauls Kirke i Aarhus.

Flemming Baatz Kristensen kommer absolut ind på det historiske omkring gudstjenesten, men dette er ikke hans hovedinteresse. Han begynder med det, som man rent faktisk kan møde i hans kirke og tager den derfra. Han forklarer på en god måde de valg, han har truffet omkring gudstjenestens opbygning.

Flemming Baatz Kristensen lægger en viden om og en kærlighed til højmesse for dagen, som vi kun kan glæde os over. Han har ikke forsøgt at skrive den definitive bog om gudstjenesten som en akademisk øvelse, men han er en mand, der vil dele en hjertesag med os. Han viser os rigdomme og dybder ved højmesse, som vi måske slet ikke havde anelse om fandtes.

Man gør sig ikke færdig med denne bog ved én enkelt gennemlæs-

ning. Der er for mange lag og for mange gode ting i den. Den skal læses og genlæses.

Bogen er ikke skrevet for præster og liturgi-nørder! Den er skrevet for almindelige kirkegængere og det er en af bogens styrker. Alligevel burde den indgå som fast pensum i den praktiske præsteuddannelse og den burde læses af alle præster, som søndag efter søndag fejrer højmesse. Bogen er forsynet med en studieplan, som jeg tror vil kunne gøre den meget anvendelige i studiegrupper. Det er vigtigt, at denne bog faktisk når ud til lægfolk i kirken, således at de bedre kan fordybe sig i højmesse.

Sproget i bogen er enkelt og letforståeligt. Hvis man kender Flemming Baatz Kristensens stemme og måde at tale på, kan man ligefrem høre ham gennem de skrevne ord.

Hvis jeg skal påpege noget negativt ved bogen, så har jeg lagt mærke til nogle mindre fejl og unøjagtigheder, men dette er petitesser og de fleste læsere vil ikke læge mærke til dem. Derfor kan jeg måske ikke formelt set give bogen en absolut første karakter, men den er alligevel fremragende og langt, langt bedre end andre nyere bøger om emnet på dansk.

Bogen giver en virkelig god indføring i gudstjenestens røde tråd og enkeltdele. Den er informativ, spændende og udfordrende.

Flemming Baatz Kristensen ønsker ikke at belære os om, hvordan tingene skal gøres. Han fortæller os, hvad han har gjort og hvordan han gør og han begrundet sine valg og prioriteringer. Selv om man måske ønsker på enkelte punkter at gå en anden vej, så er denne bog en vejviser, som kan udfordre og hjælpe i arbejdet for en sand fornyelse af gudstjenestelivet i den danske kirke. Bogen kan åbne øjnene for højmessens værdier og giver meget stof til eftertanke.

Til slut er der et kapitel om alternative gudstjenester, som kunne være til inspiration for mange præster og menighedsråd.

Bogen være hermed anbefalet på det varmeste både til præster og specielt til lægfolk, som ønsker at nå dybere ind i højmissen, som jo er mødet mellem himmel og jord.

Forfatterens forord bringes her som læseprøve og appetitvækker:

Jeg har fået lyst til at skrive en bog om højmissen, folkekirkens hovedgudstjeneste, som oftest fejres søndag formiddag ved 10-tiden, og som vanligt tager mellem en time og halvanden, altså den almindelige søndagsgudstjeneste, menighedens hovedgudstjeneste.

Hvorfor vil jeg nu skrive en hel bog om den?

- ♦ Fordi den har så meget i sig
- ♦ Fordi den let stivner for mange og dermed kommer til at give for lidt
- ♦ Fordi vi trænger til at (gen) opdage den og mærke dens puls og leve i den, så den bliver en bærende kraft, både når vi er stærke, og når vi er svage, en gudstjeneste som bærer os
- ♦ Fordi for mange får for lidt ud af den og kan få meget mere ud af den
- ♦ Fordi den bliver angrebet både af folk, der ikke eller yderst sjældent går i kirke, men også af levende kristne, som helst vælger højmissen fra til fordel for gudstjenester, som er på en anden måde
- ♦ Fordi højmissen er noget ganske særligt og kan noget, ingen andre samværsformer kan.

Og så mener jeg, at højmissen skal udvikles, så dens røde tråd fremtræder synligere og mere relevant. Det har jeg selv forsøgt gennem alle de 28 år, jeg har været præst og ledet mange højmesser. Ikke mindst i de senere år, hvor nogle idéer er modnet, som jeg gerne vil præsentere og udfolde i denne bog.

Min egen baggrund

Jeg er glad for højmissen. Den rummer bare så meget! Nå ja, sådan skal en præst vel sige!

Men nu er jeg faktisk ikke vokset op med at gå i kirke. Jeg har ikke fået den ind med modermælken.

Men da jeg som 13-årig, i 6. klasse, begyndte at gå i kirke hver søndag, sagde den mig noget fra første færd. Jeg kunne ligefrem lide det. Jeg oplevede at møde Gud gennem højmissens forskellige led. Det var ikke alene gennem prædiken og salmerne, men også bønnerne, kirkebønnen og nadveren. Jeg husker, hvordan præsten bøjede sig, når han gik ind foran alteret. Gudstjenesten var et møde med den hellige Gud; der var en fornemmelse af hellighed i rummet. Så slog han korsets tegn for sig, og først derefter gik han helt frem til alteret. Jeg opfattede det som en påmindelse til ham selv og os andre om, at det er på grund af Jesu kors, at vi mennesker må have lov til at henvende os til den Hellige. Gudstjenesten sagde mig noget fra begyndelsen. Så jeg holdt mine egne private gudstjenester hjemme på værelset, dog uden nadver!

Så husker jeg, at jeg siden læste Poul Ulsdals bog „Gudstjenesten i vor tids religiøse krise” og blev slået af overskriften på et af kapitlerne: „Gud vil dyrkes”. Jeg havde lært, at gudstjenesten var Guds ord og hand-

linger til os, hvor han var aktiv, men nu fik jeg øje for, at vi også skal give noget til Gud, om det så bare er os selv. Vi skal være aktive i gudstjenesten og dyrke Gud med lovsang og bøn, syndsbeendelse og trosbeendelse, salmer og hele vores indstilling. Vi har noget at give ham. Det er godt nok alt sammen noget, vi allerede har fået fra ham, derfor kan vi ikke bryste os af det, men vi kan taknemmeligt give det tilbage til ham ved at takke og prise ham for det. Så er der gange, hvor vi ikke føler, vi har noget at give ham, men så kan vi jo give ham det, vi ikke har, ligesom i høstsalmen: „Vi kan jo intet give, som nogen ting er værd, men tag vort stakkels hjerte, så ringe som det er!” (DDS nr. 730, v.3).

Jeg blev præget af mange af de højmesser, jeg deltog i i min studietid både i Danmark og i udlandet. Da jeg blev præst i Vigerslev Kirke i København, hvor jeg var i godt syv år, overtog jeg en god dansk gudstjeneste med to af de klassiske gudstjenesteled „Kyrie” (fra græsk »Herre«, som refererer til råbet: »Herre, forbarm dig over os«) og „Gloria” (fra latin »Ære«, som henviser til lovsangen julenat: »Ære være Gud i det højeste ...«) og begyndte langsomt og forsigtigt at arbejde med højmissens fornyelse og fik godkendt en såkaldt prøvehøjmesse.

Da jeg kom til Sct. Pauls Kirke i 1989, mødte jeg på ny en god dansk gudstjeneste. Her fik jeg også lov til at indføre enkelte ændringer med det samme, og gennem de godt 20 år, jeg nu har været her, har jeg arbejdet på højmessens fornyelse med få ændringer, som langsomt blev indført. I 2008-2009 har jeg gennemført ret store ændringer, som jeg fortæller mere om i bogens anden og tredje del.

En særlig oplevelse var det, da jeg i mine første år ved Sct. Pauls Kirke fik fingre i en lille bog om højmessens skrevet for børn af en svensk præst. Den hed „Fest i Guds hus“. Her forklarer han højmessens indhold for børn, og bogen er rigt illustreret med morsomme og »hellige« illustrationer, som åbner højmassen og giver læseren aha-oplevelse på aha-oplevelse. Nå ja, tænkte jeg, det er jo det, højmassen er. Blev det forklaret for et barn, så kunne jeg som voksen også være med.

De senere år har jeg mere opdaget højmessens relevans for vores liv som mennesker, højmassen som den menneskelige gudstjeneste, ja, at den i den grad er gearret til netop mennesker. Jeg har med udbytte læst om det, der kaldes for „menneskelig gudstjeneste“ (Martin Modéus) og har taget indtryk til mig og fået italesat, hvordan gudstjenesten skal formes, nemlig under hensyn til tre for-

hold: 1) Kirken (den kristne tro), 2) menigheden (den lokale menighed på stedet) og 3) individet (det enkelte menneske). Det er opgaven og arbejdet, når højmassen skal fejres og fornyes.

Erfaringen fra mine tidlige teenageår har jeg båret med mig siden, og jeg mener det samme i dag, blot endnu mere.

Men jeg hører og ved, at mange mennesker ikke oplever, at højmassen giver dem noget særligt. De deltagere aldrig eller sjældent i den, eller de fravælger den til fordel for andre gudstjenestetyper, som de bryder sig mere om. De, som går regelmæssigt, vægter primært prædiken og salmerne, måske nadveren og velsignelsen, men ellers lader de ikke til at være særligt bevidste om, hvad vi gør ved en højmesse. Med denne bog vil jeg gerne være med til at støve højmassen af, så den kan komme til at skinne i vores tilværelse og genvinde sin betydning for os. Jeg håber med denne bog at få fortalt om højmassen på en sådan måde, at flere kommer til at elske den, se dens relevans og kommer til at gå i kirke med en ny og dybere forventning og et perspektiv på, hvad vi gør, og hvad det, vi gør, betyder.

Som led i denne afstøvning af højmassen har jeg i alle de 28 år, jeg har været præst, arbejdet med højmessens fornyelse. De menighedsråd og

biskopper, jeg har haft over mig, har givet mig frihed og tilladelser til en række ændringer, der var brug for – noget, jeg er dem meget taknemmelig for. Mit arbejde med højmassen er ikke sket for at revolutionere den eller skabe en helt anden højmesse end den, vi er vant til i folkekirken. Men inden for rammerne af den folkekirkelige genkendelighed – at man, ligegyldigt hvor man går i kirke i folkekirken, kan opleve, at man møder en dansk, folkekirkelig gudstjeneste – har jeg villet rense den for unødvendige tillæg og gøre den enklere og tydeligere, samtidig med at jeg også har arbejdet for, at den skulle få mere fylde og substans. Højmassen er jo den høje messe, altså menighedens hovedgudstjeneste, som kristne mennesker virkelig skal kunne leve af og på. Jeg har også villet engagere menigheden mere og ladet præsten lave mindre. Det er den tredje grund til, at jeg skriver denne bog: Jeg vil gerne fortælle, hvad vi har gjort ved de højmesser, som jeg har ansvaret for.

Højmassen og andre gudstjenester

Denne bog går mildt sagt ind for højmassen og tror på den! Men jeg er udmærket klar over, at højmassen ikke kan alt, og det skal den heller ikke kunne. Den er ikke alt i kirken, kun det vigtigste. Den holdes på en time til halvanden og lader os møde

den kristne tro i kort og struktureret form. I kirken har vi brug for så meget andet, som også er godt og vigtigt: At der arbejdes på fællesskabet menneskeligt, socialt, trosmæssigt, medarbejdermæssigt, at der undervises og drøftes, gives bibelundervisning, holdes aftenskole i kristendom, og folkelig grundtvigskpræget formiddagshøjskole og foredrag. Budskabet skal ud af kirken og ind i hverdagens verden gennem dem, der går ind i kirken (mission). Men også omsorgsdimensionen (diakonien) – at vi ser hinanden og er til for hinanden i hverdagen – er vigtig.

Alle gudstjenester behøver ikke at være højmesser. Lad mig med det samme sige, at jeg har den opfattelse, at der i en kirke ved siden af højmassen bør være alternative gudstjenester, gerne en eller flere. Alt efter evne, muligheder og ressourcer må og bør der være en bred vifte af gudstjenester, som er anderledes end højmassen! Så selv om jeg sætter højmassen højest, fordi den kan noget, som ingen af de andre gudstjenester kan, så kan de alternative gudstjenester til gengæld noget, som højmassen ikke kan! »Det ene skal gøres og det andet ikke forsømmes«, som den kloge Jesus sagde (Matt 23,23).

Jeg har særligt tre målgrupper for øje

1) Dem, der aldrig eller yderst sjældent går i kirke.

Højmessens siger dem ingenting, og hvis de har et forhold til den, er de generelt imod den. De har ingen forventninger, når de kommer, og den keder dem. De vil hellere en tur i skoven end i kirken, hellere have en fadøl på kroen end til højmesse i kirken, hellere læse i avisen end i Bibelen, hellere gå til fitness end til lovsang. Jeg vil gerne møde dem, lytte til dem og forsøge på at fortælle, hvad de går glip af, og jeg vil prøve at imødegå nogle af de indvendinger, jeg har mødt.

2) De mange unge kristne, som jeg kender her i Århus.

Jeg arbejder sammen med mange af dem i det kirkelige liv i byen, ikke mindst omkring mange af de alternative gudstjenester, vi har her ved Sct. Pauls Kirke. Jeg holder meget af dem, men møder hos flere den holdning, at de af forskellige grunde ikke bryder sig om højmassen og vægter de alternative gudstjenester, hvad man virkelig har rig mulighed for i Århus, da der er mange af dem rundt omkring i byens kirker og menigheder. Jeg vil referere nogle af de synspunkter, jeg har mødt, og forsøge at svare på de indvendinger, som rejser.

3) Os, der regelmæssigt går til højmesse og er glade for det.

Jeg tror blot, at vi kan blive endnu mere glade for højmassen, og jeg drister mig til at mene, at mange af os kunne få meget mere ud af højmassen. Hvis denne bog bliver en øjenåbner og giver nogle aha-oplevelser, vil det glæde mig meget.

Denne bog er en invitation til at møde højmassen, at leve sig ind i dens helhed og dens delelementer med tanke på at afsøge og opdage, hvilke rigdomme der er gemt i den, og som ved nærmere eftertanke viser sig at være meget relevant for en moderne måde at leve sit liv på, for nu at sige det mildt! Højmassen udfordrer!

Jeg når ikke rundt i alle hjørner

Det kan godt være, at jeg med denne bog vil for meget, men jeg når dog ikke omkring alt i gudstjenesten.

Der er skrevet flere gode bøger om højmassen. Jeg henviser til mange af dem i litteraturlisten bagerst i bogen. Der kan man læse mere og langt fyldigere om højmassens baggrund, historie, udvikling og de forskellige detaljer end i denne bog. Det, jeg går efter med denne bog, er at skrive om højmassens nerve og struktur, dens røde tråd, med det mål, at vi bedre, dybere og gladere end før kan tilegne os dens rigdomme. Derfor skriver

jeg kun kort om højmassens historie og udvikling og mere om, hvordan vi kan bruge den i dag, særligt i relation til den fornyelse af højmassen, jeg selv har været med til og fået lov til at føre ud i livet i Sct. Pauls Kirke.

Bogen falder i fire dele

Første del handler om at være på vej ind i højmassen.

I kapitel 1 skriver jeg om kritikken af højmassen fra dem, der aldrig kommer, og fra unge kristne, som kender højmassen, men foretrækker de alternative gudstjenester. Men tingene er ikke sort-hvide. Nogle af de selv samme unge, som kritiserer højmassen, værdsætter den også, ligesom mange af dem, der går regelmæssigt til højmesse, er glade for den. Undervejs kommenterer jeg synet på højmassen og forsøger at gøre det på en nuanceret måde. Kapitel 2 tjener til, at vi arbejder os igenem nogle gængse indvendinger og selv kommer nærmere det centrale i højmassen.

I kapitel 2 åbner jeg en hel række vinduer til højmassen. Vi ser ind ad de forskellige vinduer og mediterer over, hvad der er på færde i højmassen. Det tjener et dobbelt formål, dels at vi får øje på, hvad højmassen rummer, dels at vi ser, hvilke perspektiver den giver os.

I kapitel 3 skriver jeg ret kort om højmassens udvikling. Vi skal her

blot finde ud af den danske højmasses baggrund, hovedtrækkene i dens udvikling, og hvor vi befinder os nu.

Kapitel 4 er et af bogens vigtigste. Her vil jeg skitsere højmassens struktur og søge at beskrive dens røde tråd, prøve at sætte ord på ånden i højmassen. Hvad er den tankemæssige sammenhæng i højmassen, hvad er det, vi gennemlever, når vi deltager i den?

I bogens *anden del* fortæller jeg i kapitel 5 en historie om at forny højmassen i dag. Desuden gør jeg mig nogle principielle overvejelser og beretter om den fornyelse af højmassen, jeg selv har foretaget i alle de år, jeg har været præst. Jeg fortæller om, hvordan den højmesse, jeg leder ved Sct. Pauls Kirke, ser ud nu — og hvorfor. Dette kapitel rummer mit indspil til de liturgiske overvejelser, som ikke mindst præster, men også andre gør eller bør gøre sig.

Bogens *tredje del* er sammen med kapitel 5 bogens vigtigste. Her gennemgår jeg højmassens struktur og dens enkeltdele i den højmesseform, jeg bruger ved Sct. Pauls Kirke med tanke på, at vi lever os ind i, hvad de forskellige led rummer i højmassens sammenhæng. Vi søger deres bibelske rødder, og vi anvender dem i vores liv som mennesker og kristne. Jeg forsøger at skrive „menneskeligt“

og relevant om højmessens betydning i vores liv. Det sker med det formål, at den kommer ind under huden på os.

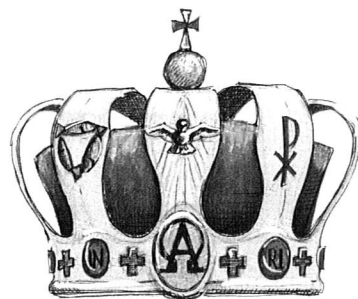
Bogens *fjerde del* er et ikke uvæsentligt tillæg, hvor jeg skriver om højmessens og sanserne, om rummets betydning, om farverne og det, der stimulerer de forskellige sanser ved en højmesse. Det er med til at gøre højmessens endnu skønnere og endnu mere givende. I kapitel 14 drøfter jeg forholdet mellem højmessens og de alternative gudstjenester, fortæller om deres idé, giver en hel række eksempler på alternative gudstjenester og vurderer deres betydning i forhold til højmessens.

Endelig har jeg i kapitel 15 med overskriften „de liturgiske ord” placeret en lille ordforklaring til mange af de ord, der anvendes i forbindelse med en højmesse, og når man drøfter liturgiske spørgsmål.

Til sidst følger en studieplan for at stimulere samtale og debat om højmessens og dens betydning og et register, som øger mulighederne for et større udbytte af bogen. Endelig følger en liste over megen af den oplysende og inspirerende litteratur, som findes på området, og som jeg selv er blevet beriget af. Jeg har medtaget listen af hensyn til dem, der vil vide mere og fortsat gå på opdagelse i højmessens.

Del III

At få højmessens ind under huden

Ved indledningen til hver hoveddel bringes en farvelagt tegning af Signe Bailey, som illustrerer det skrevne og forhåbentlig skaber nogle aha-oplevelser, som jeg er overbevist om, at læseren får ved at meditere over illustrationerne. Men den vigtigste opdagelse finder sted ved at gå til højmesse hver søndag og leve i den – med hele sig selv ...

Bogens titel er „Mødet mellem himmel og jord”. Højmessens er ikke det eneste sted, hvor himmel og jord mødes, men den er stedet, hvor det sker på en særlig måde. Himlen bøjer sig ned på jorden, og vi på jorden rejser os mod himlen.

Derfor vil vi „på vandring gennem gudstjenesten”.

En fremragende bog – køb den! Læs den.

KIRKE-AFTENER

Aftenerne afholdes i Hans Egedes Kirke, Vardegade 14, 2100 København Ø, fortrinsvis hver den første onsdag i måneden — således disponeret:

Kl. 17.30 Festlig messe i Kirken

Kl. 18.30 Spisning og derefter foredrag i menighedssalen

Kl. 21.30 Completorium (aftenbøn) i Kirken

Onsdag d. 22. juni 2011

Kristi Legems Fest

Foredrag: „Nadveren”

Datoer i efteråret 2011

7. september

5. oktober

2. november

7. december

Fællesskabet Kirkelig Fornyelse, højkirkebevægelsen i Danmark står for kirke-aftenerne.

De enkelte foredrag skal tjene til at belyse foreningens arbejdsgrundlag. Arbejdsgrundlaget kan ses på www.kirkelig-fornyelse.dk

Kontaktperson:

Kirsten Jakobsen, tlf. 21 96 47 48

www.re-formatio.dk

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE

Formand

Pastor em. Olav Fog, Johs. P. Sørensens Vej 30, Tebstrup, 8660 Skanderborg, tlf. 86 53 80 08

Øvrige bestyrelsesmedlemmer

Personalechef, cand. jur. Chr. Ankerstjerne Rønneberg, Sdr. Fasanvej 20, Frederiksberg, tlf. 36 45 84 04

Sognepræst René Møller Yde, Håkkåvegen 1, 7790 Malm, Norge, tlf. + 47 97 50 42 65

Pastor em. Jan Bjerregaard, Drosselvej 8, 6740 Bramming

Pastor em. Bjørn Hansen, Spaden B 6, 3 — dør 3, 2630 Tåstrup

Fr. Kirsten Jakobsen, Hulgårdsvej 13, 2400 København NV

Kasserer

Pastor Steen Sunesen, Kalmargade 41, st. tv., 8200 Aarhus N, tlf. + 45 30 31 97 62

Adresseændringer meddeles kassereren, gerne på: kasserer@kirkelig-fornyelse.dk

Bankforbindelse

Danske Bank, reg.nr. 1551 konto 2 08 81 42. Gaver modtages med tak.

NBI Ved overførsel fra udlandet: SWIFT-BIC: DABADKKK, IBAN: DK25 3000 0002 0881 42

Redaktør af RE-FORMATIO

Pastor Steen Sunesen. Artikler m.m. sendes til: redaktion@re-formatio.dk

Abonnement & medlemskab

Re-formatio koster 200,- årligt i abonnement og løber indtil det opsiges skriftligt.

Medlemskab af FKF incl. abn. 300,- årligt.

RE-FORMATIO's Forlag

Pastor em. Olav Fog, se ovenfor.

RE-FORMATIO

ÅRGANG 53

JUNI 2011/2

Tankpasseren

Steen Sunesen, Aarhus

50

I frelsens fællesskab

Pinseprædiken af Olaf Lund Pallesen (†)

52

Ignatios af Antiokia

Fra „Det fædrene ophav” af Peter Halldorf

58

Mødet mellem himmel og jord — på vandring ...

Anmeldelse Flemming Baatz Kristensens bog & læseprøve

66

Kirkeaftener i Hans Egedes kirke

Program

75